

יהדות

לבתי ספר עצמאיים

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה : שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון — דינים - (8x8) - 64 נקודות
פרק שני — מחשבה ומוסר - (9x4) - 36 נקודות
סך הכול - 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין.
- ד. הוראות מיוחדות : אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד, יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (64 נקודות)

ענו על שמונה מן השאלות 1-10.

בשאלות שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל שאלה 8 נקודות).

1. דינים השייכים לערב שבת

- א. איזו סעודה אסור לקבוע בערב שבת או יו"ט? הסבירו מדוע. (3 נקודות)
- ב. איזה סוג סעודה מותר לעשות בערב שבת, אך מצוה להקדימה לשעות הבוקר? כתבו דוגמה אחת לסעודה כזו. (2 נקודות)
- ג. האם מותר לאכול ביום שישי ארוחה שרגילים לאכול כמותה בשאר ימות החול? התייחסו בתשובתכם לשתי אפשרויות. (3 נקודות)

2. הלכות שבת

- א. (1) מדוע אסור לרסק בשבת קרח "כדי שיזובו מימיו"?
(2) לאיזה אב מלאכה קשור ריסוק הקרח בשבת?
(4 נקודות)
- ב. (1) מאיזה בגד מותר לנער שלג בשבת?
(2) לאיזה אב מלאכה קשור ניעור השלג מבגד בשבת?
(4 נקודות)

3. מלאכת חורש

- א. האם מותר בשבת לגרור כסאות על האדמה? הסבירו מדוע. (2 נקודות)
- ב. האם מותר בשבת לגרור ספסלים כבדים על האדמה? הסבירו מדוע. (2 נקודות)
- ג. האם מותר בשבת לגרור ספסלים כבדים על משטח מרוצף? הסבירו מדוע. (2 נקודות)
- ד. האם מותר בשבת להוליך עגלת תינוק על האדמה? הסבירו מדוע. (2 נקודות)

4. מלאכת הצד

א. מותר לסגור דלת של חדר מחמת קור, אפילו אם הדבר יגרום לכליאת ציפור שנכנסה לחדר.

(1) הסבירו מדוע אין בכך איסור צידה מדאוריתא.

(2) הסבירו מדוע אין בכך איסור צידה מדרבנן.

(4 נקודות)

ב. באיזה מקרה פריסת רשת אסורה מדין תולדה של מלאכת הצד? (2 נקודות)

ג. כיצד יהיה מותר לסגור מגירה שיש בה זבובים? (2 נקודות)

5. הלכות בדיקת חמץ וביטול חמץ

א. מהו נוסח הברכה שמברכים לפני בדיקת חמץ? הסבירו מדוע תיקנו לברך בנוסח זה. (4 נקודות)

ב. אדם שיש לו כמה דירות, וצריך לבדוק חמץ בכל אחת מהן – כמה פעמים עליו לברך?

(נקודה אחת)

ג. (1) הסבירו מהו "ביטול חמץ".

(2) לפני חג הפסח מבטלים את החמץ פעמיים. ציינו את זמן הביטול בכל אחת מן הפעמים.

(3 נקודות)

6. דיני הגעלה

א. כשרוצים להגעיל כלי – על מה יש להקפיד בנוגע לכלי עצמו? (4 נקודות)

ב. ציינו בנוגע לכל אחד מהכלים (1) – (4) האם הוא אפשר להכשירו בליבון או שהוא חסר תקנה:

(1) מחבת

(2) תבנית אפיה

(3) כלי שהקת שלו דבוקה אליו בדבק

(4) מגררת (פומפיה)

(4 נקודות)

7. הלכות חנוכה

א. (1) הסבירו מדוע יש להדליק נר חנוכה בפתח הסמוך לרשות הרבים.

(2) באיזה צד של פתח הבית יש להניח את החנוכייה? הסבירו מדוע.

(4 נקודות)

ב. (1) איזה מנהג רק נשים נוהגות בזמן שירות חנוכה דולקים?

(2) מדוע רק נשים מקיימות את המנהג הזה? כתבו סיבה אחת.

(4 נקודות)

8. הלכות תענית אסתר ופורים

- א. האם מותר לערוך סעודת ברית בתענית אסתר? התייחסו בתשובתכם לשתי אפשרויות. (3 נקודות)
- ב. הסבירו מדוע "מי שיש לפניו מגילה פסולה או חומש לא יקרא עם שליח הציבור". (2 נקודות)
- ג. על איזו ממצוות פורים כתב בעל הקיצור שולחן ערוך ש"מוטב להרבות בה" יותר מלהרבות במצוות היום האחרות? הסבירו מדוע. (3 נקודות)

9. הלכות הפרשת תרומות ומעשרות

- א. הסבירו מהו "טבל", וכתבו כיצד יש לנהוג בספק טבל. (4 נקודות)
- ב. בזמן שבית המקדש היה קיים, היו מינים שחיובם בתרומות ומעשרות מהתורה, והיו מינים שחיובם היה מדרבן.
 - (1) אילו מינים היו חייבים בתרומות ומעשרות מהתורה לכל הדעות?
 - (2) אילו מינים היו חייבים בתרומות ומעשרות מדרבן לכל הדעות?
 (4 נקודות)

10. ביעור מעשרות

- א.
 - (1) באלו שנים לשמיטה מקיימים את מצוות ביעור מעשרות?
 - (2) באיזה תאריך בשנים אלו יש לבער את המעשרות?
 - (3) כיצד מקיימים בימינו את מצוות הביעור?
 (6 נקודות)
- ב. האם ראוי שאדם יעביר את מתנותיו אצלו, כדי לבער בזמן הביעור? (2 נקודות)

פרק שני – מחשבה ומוסר (36 נקודות)

ענו על ארבע מן השאלות 11-16.

בשאלות שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל שאלה 9 נקודות).

11. פרקי אבות, פרק שני, לפי פירוש רבי עובדיה מברטנורא

- "אף הוא ראה גלגלת אחת שצפה על פני המים, אמר לה: על דאטפת אטפוך וסוף מטיפיך יטופוך" (משנה ו')
- א. על פי רבי עובדיה מברטנורא, מדוע דיבר הלל אל הגולגלת הזו? (3 נקודות)
- ב. הסבירו את דבריו של הלל. (3 נקודות)
- ג. בביאור למשנה זו, מביא רבי עובדיה מברטנורא את מאמר חז"ל: "מגלגלין חובה ע"י חייב". הסבירו כיצד מתקשר מאמר זה למשנה. (3 נקודות)

12. פירוש התורה לרמב"ן, שמות י"ג, ט"ז

- א. "אם כן, האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה פלה".
הסבירו כיצד המופת מסכל שניים משיבושי האמונה האפשריים. (2 נקודות)
- ב. כתבו שתי דוגמאות שמראות את החשיבות של המצוות שעיקרן זכירת יציאת מצרים. בססו את תשובתכם על דרך קיום המצוות או על חומרת העונש של העובר עליהן. (3 נקודות)
- ג. "ומן הנסים הגדולים יגיע להכרה בניסים הנסתרים".
(1) הסבירו על פי רמב"ן את הביטויים המודגשים בקו.
(2) מה קובע רמב"ן לגבי מי שאינו מאמין בדברים אלו?
(4 נקודות)

13. רמח"ל, מסילת ישרים

- א. "ודבר זה הודיעונו חז"ל באמרם: 'נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, ועכשיו משנברא יפשפש במעשיו איכא דאמרי ימשמש במעשיו'. וטראה ששני הלשונות הם שתי אזהרות טובות ומועילות מאוד". (פרק ג')
כתבו מה צריך האדם לעשות על פי כל אחד מהביטויים "יפשפש" ו"ימשמש". (4 נקודות)
- ב. "על כן יאמרו המושלים בואו בחשבון" (במדבר כ"א, כ"ז).
על פי ההסבר של רמח"ל לדרשת חז"ל על פסוק זה, מהו היתרון של ה"מושלים" שבגללו ראוי לשמוע לעצתם? בתשובתכם היעזרו במשל גן המבוכה. (3 נקודות)
- ג. מדוע מדמה הגמרא את העולם הזה ללילה? (2 נקודות)

14. ספר החינוך, מצווה שלא לשבור עצם מן הפסח

- א. (1) מהו שורש המצווה "שלא לשבור עצם מן הפסח"?
(2) הסבירו כיצד ההימנעות משבירת עצם מן הפסח מגשימה את המטרה של מצווה זו.
(3 נקודות)
- ב. בעל ספר החינוך מביא את מאמר חז"ל: "רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות".
כתבו כיצד הוא מבאר מאמר חז"ל זה. (3 נקודות)
- ג. הסבירו מדוע: "כל מי שיש לו מזוזה בפתחו... מובטח לו שלא יחטא". (3 נקודות)

15. המבי"ט, בית אלוקים, שער התפילה

- "מצות התפילה אינה כשאר המצוות, שנאמר בהן 'מצוות אינן צריכות כוונה', אבל התפילה צריך לכוון בה".
א. מדוע שאר המצוות אינן צריכות כוונה? (3 נקודות)
- ב. לדעת המבי"ט, מה צריך המתפלל לכוון בעת התפילה? (3 נקודות)
- ג. מדוע תקנו חז"ל לומר בסוף הברכות האמצעיות שבשמונה עשרה את ברכת "שמע קולנו"?
(3 נקודות)

16. הרב אליהו דסלר, מכתב מאליהו, קונטרס החסד

- א.** הרב דסלר קובע ש"אין אדם שאין בו ניצוץ כוח הנתינה".
כתבו שתי הוכחות שהוא מביא לדבריו. (6 נקודות)
- ב.** (1) הסבירו את קביעת הגמרא: "אוהב לפרוק ושונא לטעון – מצווה בשונא כדי לכופ יצרו".
(2) כתבו מה מוכיח הרב דסלר מדברים אלו. (3 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך